

Ad resurgendum cum Christo

A katolikus temetésről

A HITTANI KONGREGÁCIÓ Ad resurgendum cum Christo („Hogy feltámadjunk Krisztussal”) kezdetű instrukciója a Katolikus Egyház temetési szertartásával és eljárásával kapcsolatban

1.

Ahhoz, hogy Krisztussal feltámadjunk, Krisztussal kell meghalnunk, szükséges „megválni a testtől és hazaérkezni az Úrhoz” (2 Kor 5,8). A Piam et constantem kezdetű, 1963. július 5-én megjelent instrukció, amelyet az egykori Szent Officium bocsátott ki, meghatározta, hogy „tartsák meg hűségesen a szokást, hogy a hívek holttestét eltemetik”, ám ehhez hozzáfűzte, hogy a halottak elhamvasztása „önmagában nem ellentétes a keresztény vallással”, és hogy ne tagadják meg többé a szentségeket és a temetést azoktól, akik azt kérték, hogy hamvasszák el a testüket, hacsak nem azért akarták így, hogy ezen a módon „tagadják a keresztény hittételeket, vagy kifejezzék szektás elkülönülésüket vagy gyűlöletüket a katolikus vallással és az Egyházzal szemben”. [1] Ez az egyházfegyelemben bekövetkezett változás azután megjelent az 1983-as Egyházi Törvénykönyvben és az 1990-es Keleti Egyházak Kánonjainak Törvénykönyvében.

Ezen idő alatt a hamvasztás gyakorlata jelentősen elterjedt számos országban, és ugyanakkor elterjedt számos olyan nézet is, amely ellentétben áll az Egyház hitével. Miután megfelelő módon kikérte az Iszteriszteleti és Szentségi Kongregációnak, a Törvénytörvények Pápai Tanácsának, számos Püspöki Konferenciának és a Keleti Egyházak Püspöki Szinódusainak véleményét, a Hittani Kongregáció úgy tartotta helyesnek, hogy megjelentessen egy új instrukciót, hogy megerősítse azokat a tanításbeli és lelkipásztori szempontokat, amelyek amellet szólnak, hogy a holttestek eltemetését részesítik előnyben, és normákat határozzon meg a hamvak elhelyezésével kapcsolatban arra az esetre, ha hamvasztásra kerül sor.

2.

Krisztus feltámadása a keresztény hit legnagyobb igazsága, amit a húsvéti misztérium részeként hirdetünk a kereszténység kezdete óta. „Azt hagytam rátok, amit magam is kaptam: Krisztus meghalt bűneinkért, az Írások szerint, eltemették és harmadnap feltámadt, az Írások szerint. Megjelent Péternek, majd a tizenkettőnek” (1 Kor 15, 3-5).

Halála és feltámadása révén Krisztus megszabadított bennünket a bűntől és belépést engedett nekünk az új életbe: „Miként Krisztus az Atya dicsősége által feltámadt a halálból, úgy mi is új életet élünk” (Róm 6,4). Ezen túl a feltámadt Krisztus kezdete és forrása a mi eljövendő feltámadásunknak: „Krisztus feltámadt a halálból elsőként a halottak közül... Amint ugyanis Ádámban mindenki meghal, úgy Krisztusban mindenki életre is kel” (1 Kor 15, 20-22).

Ha igaz, hogy Krisztus életre támaszt minket az utolsó napon, akkor az is igaz, hogy bizonyos aspektusból nézve már feltámadtunk Krisztussal. A keresztség által ugyanis bemeztünk Krisztus halálába és feltámadásába és szentségileg eggyé válunk vele: „Benne temetkeztetek el a keresztségben, és benne támadtatok fel, annak az Istennek az erejébe vetett hit által, aki Őt a halálból feltámasztotta” (Kol 2,12). Amikor a keresztségben Krisztussal egyesülünk, valóságosan részesedünk a feltámadott Krisztus életében (vö. Ef 2,6).

Krisztusnak köszönhetően a keresztény halálnak pozitív a jelentése. Az Egyház liturgiája ezt imádkozza: „Mert híveid élete, Urunk, megváltozik, de meg nem szűnik, és amikor halandó testünk enyészetnek indul, lelkünket a mennyben örök otthon várja”. [2] A halállal a lélek különvlik a testtől, ám feltámadásunkkor Isten visszaadja átváltozott testünknek a romolhatatlan életet, és újra egyesíti azt lelkünkkel. Az Egyháznak ma is az a hivatása, hogy hirdesse a feltámadást: „A holtak feltámadása a keresztények hite: akkor vagyunk keresztények, ha ebben hiszünk”. [3]

3.

A legősibb keresztény hagyományt követve az egyház nyomatékosan ajánlja, hogy az elhunytak testét temetőben vagy más megszentelt helyen temessék el. [4]

Az Úr halálának, eltemetésének és feltámadásának emlékére, amely misztérium megvilágítja a halál értelmét keresztény szempontból, [5] az eltemetés a legalkalmasabb forma, amellyel kifejezzük a testi feltámadásba vetett hitünket és reményünket. [6]

Az Egyház, amely édesanyaként kísérte végig a keresztény hívőt földi vándorlása során, az Atyának ajánlja Krisztusban isteni kegyelmének e gyermekét, földi maradványait pedig a földnek adja abban a reménységben, hogy dicsőségben fog feltámadni. [7]

Az Egyház azért, hogy eltemeti a hívek testét, megerősíti a hitet a test feltámadásában, [8] és ki kívánja emelni az emberi testnek, mint a személy integráns részének méltóságát, minthogy a test és a személy története közös. [9] Nem engedhet meg ezért olyan magatartásokat és szertartásokat, amelyek a halál téves felfogásából indulnak ki, a halált a személy végérvényes megsemmisüléseként, az anyatermészettel vagy az univerzummal való egybeolvadásaként, a reinkarnáció folyamata egyik állomásaként vagy a test „börtönéből” való végleges megszabadulásként értelmezi.

Ezen túl, a temetőben vagy más megszentelt helyeken történő eltemetés kellőképpen megfelel a meghalt hívők teste iránti kegyeletnek és tiszteletnek, amennyiben az a keresztségben a Szentlélek templomává vált, és amelyet „mint eszközt vagy edényt használt szent módon a Lélek, hogy számos jócselekedetet hajtson végre.” [10]

Az igaz Tóbiást azért dicsérik, mert érdemet szerzett Isten előtt a halottak eltemetésével, [11] és az Egyház is úgy tekint a halottak eltemetésére, mint az irgalmasság testi cselekedetére. [12]

Végezetül, a hívek testének a temetőben vagy más megszentelt helyeken történő eltemetése elősegíti az emlékezést és a halottakért végzett imádságot a családtagok és az egész keresztény közösség részéről, s hasonlóképpen a vértanúk és a szentek tiszteletét is.

Azáltal, hogy a testeket temetőben, templomokban és ezekhez csatlakozó helyeken temették el, a keresztény hagyomány megőrizte az élők és holtak közötti közösséget, és ellenállt annak az irányzatnak, amely a halál eseményét és annak keresztény értelmét elrejteti vagy kisajátítani igyekszik.

4.

Azokban az esetekben, amikor higiéniai, gazdasági vagy társadalmi okokból a hamvasztást választják, amely döntésnek nem szabad ellenkeznie az elhunyt kifejezett vagy ésszerűen feltételezhető akaratával, az Egyház nem lát tanításbeli okot arra, hogy ellenezze ezt a gyakorlatot, hiszen a holttest elhamvasztása nem érinti a lelket és nem gátolja meg a Mindenhatót a test feltámasztásában, így nem tartalmaz semmilyen objektív tagadást a keresztény tanítással szemben a lélek halhatatlanságával és a test feltámadásával kapcsolatban. [13]

Az Egyház változatlanul előnyben részesíti a holttestek eltemetését, mivel ebben nagyobb tisztelet nyilvánul meg az elhunytak irányában, ugyanakkor a hamvasztást nem tiltja „kivéve, ha azt a keresztény tanítással ellenkező okok miatt választották”. [14]

Amennyiben nem forognak fenn a keresztény tanítással ellenkező motivációk, az Egyház a temetési szertartás után a hamvasztást külön liturgikus és lelkipásztori iránymutatásokkal kíséri, mivel különös gondja van rá, hogy elkerülhető legyen bármiféle botrány vagy vallási közömbösség.

5.

Amennyiben jogos okból a holttest elhamvasztása mellett döntenek, az elhunyt hamvait megszentelt helyen kell őrizni, vagyis temetőben, vagy adott esetben templomban, illetve az illetékes egyházi hatóság által erre a célra kijelölt helyen.

A keresztények kezdettől fogva arra törekedtek, hogy a keresztény közösség halottaikért imádkozzon és emlékezzen rájuk. Sírjaik az imádság, az emlékezés és a reflexió helyévé lettek. Az elhunyt hívek az Egyház tagjai, mivel „hisszük az összes Krisztus-hívő közösségét, tudniillik azokat, akik a földön zarándokolnak, akik meghaltak és teljessé teszik tisztulásukat és akik már boldogok az égben, és valamilyen egy Egyházat alkotnak”. [15]

Amennyiben az elhunytak hamvait megszentelt helyen őrzik, ezzel csökken a veszélye, hogy a megholtakért nem imádkoznak, nem emlékeznek rájuk rokonaik és a keresztény közösség. Ilyen módon ezen kívül elkerülhető az elfeledés és a tisztelet megszűntének veszélye, amely főként akkor szokott bekövetkezni, ha az emlékezők első nemzedéke is elhunyt; ugyanígy elkerülhető minden illetlen és babonás gyakorlat is.

6.

A fent felsorolt okokból nem engedélyezett a hamvak otthoni őrzése. Kizárólag súlyos és rendkívüli körülmények között, helyi jellegű kulturális hagyományok okán engedheti meg a püspök a Püspöki Konferencia illetve a Keleti Egyházak Püspöki Szinódusa jóváhagyásával, hogy valaki egy elhunyt hamvait saját otthonában őrizze. A hamvakat ekkor sem szabad azonban a családtagok között szétosztani, és mindig biztosítani kell a tiszteletet és az őrzés megfelelő körülményeit.

7.

A panteista, természethívő vagy nihilista félreértelmezéseket elkerülendő ne legyen megengedett a hamvak szétszórása a levegőben, a földön vagy vízben vagy más módon, illetve a hamvak megőrzése emléktárgyakban, ékszerekben vagy más tárgyakban, tekintettel arra, hogy e módozatok esetében a hamvasztást nem indokolják higiéniai, gazdasági vagy társadalmi okok.

8.

Amennyiben az elhunyt a keresztény hittel ellenkező okokból kifejezetten kérte teste elhamvasztását és hamvainak szétszórását a természetben, jog szerint meg kell tagadni a temetési szertartást. [16]

Ferenc pápa az alulírott bíboros prefektusnak a 2016. március 18-án adott audienciáján jóváhagyta a jelen instrukciót, amelyet a Hittani Kongregáció 2016. március 2-i rendes ülésén határozott el, és egyben elrendelte annak közzétételét.

Róma, a Hittani Kongregáció székhelyén, 2016. augusztus 15-én, Szűz Mária Mennybevételének ünnepén

+ Luis F. Ladaria, S.I.
címzetes thibicai érsek, titkár
Gerhard Müller bíboros
prefektus

[1] AAS 56 (1964), 822-823.

[2] Római misekönyv, Prefáció a megholtakról, I.

[3] Tertullianus, De resurrectione carnis, 1,1: CCL 2, 921.

[4] Vö. CIC, kán. 1176, § 3; kán. 1205; CCEO, kán. 876, § 3; kán. 868.

[5] Vö. Katolikus Egyház Katekizmusa, 1681. sz.

[6] Vö. Katolikus Egyház katekizmusa, 2300. sz.

[7] Vö. 1 Kor 15,42-44; Katolikus Egyház Katekizmusa, 1683. sz.

[8] Vö. Szent Ágoston, De cura pro mortuis gerenda, 3, 5: CSEL 41, 628.

[9] Vö. II. Vatikáni Zsinat, Gaudium et spes lelkipásztori konstitúció, 14.

[10] Vö. Szent Ágoston, De cura pro mortuis gerenda, 3, 5: CSEL 41, 627.

[11] Cf. Tób 2,9; 12,12.

[12] Vö. Katolikus Egyház Katekizmusa, 2300. sz.

[13] Vö. A Szent Officium Legfőbb Szent Kongregációja, Piam et constantem instrukció, 1963. június 5.: AAS 56 (1964), 822.

[14] CIC, kán. 1176, § 3; vö. CCEO, kán. 876, § 3.

[15] Vö. Katolikus Egyház Katekizmusa, 962. sz.

[16] CIC, kán. 1184; CCEO, kán. 876, § 3